

TÉZY K ŠTÁTNEJ SKÚŠKE
Rozširujúce štúdium
Odbor UAP Výchova k občianstvu

A) Dejiny filozofie

1. Vznik, význam a základné problémy antickej filozofie

Počiatok a rozvrh predsokratovského myslenia

Filozofia klasického obdobia

Helenistická filozofia

2. Základné problémy stredovekého filozofického myslenia

Augustínova filozofia a jej vplyv na stredoveké myslenie

Ontológia Tomáša Akvinského a chápanie vzťahu rozumu a viery

Spor o univerzálie a jeho riešenia v stredovekej filozofii

Chápanie moci a vôle Boha v neskornej scholastike (Duns Scotus, W. Ockham)

3. Renesančná prírodná a sociálna filozofia

Jedno a svet v myslení Mikuláša Kuzánskeho

Prírodná filozofia Giordana Bruna

Sociálna filozofia N. Machiavelliho

Renesančné sociálne utópie

4. Prínos novovekej filozofie, hlavní predstavitelia, základné problémy

Novoveký racionalizmus - problém substancie, riešenie gnozeologickej problematiky
(Descartes, Spinoza, Leibniz)

Empirizmus 17. a 18. storočia - gnozeologická problematika (Bacon, Locke)

Kant a jeho prínos do filozofického myslenia

Nemecký idealizmus – ponímanie absolútna (Fichte, Schelling, Hegel)

5. Antropologická a scientistická línia v poklasickej filozofii 19. storočia

Pozitivismus – A. Comte, J. S. Mill, H. Spencer

Novokantovstvo – Bádenská a Marburská škola

Filozofia Karla Marxa

Schopenhauerovo a Nietzscheho chápanie voluntarizmu

Špecifiká a základné kategórie filozofie S. A. Kierkegaarda

6. Kľúčové problémy a osobnosti vo filozofii 20. storočia

Podstata Husserlovej iniciatívy založiť filozofiu ako prísnu vedu na báze fenomenológie

V čom spočíva problém, ktorý sa Wittgenstein pokúsil vyriešiť svojim konceptom obratu k jazyku?

Filozofia existencie – kľúčový problém a odlišnosti jeho riešenia u predstaviteľov tohto smeru.

Tematické a metodologické špecifiká neomarxistických filozofických prístupov.

Zdroje a východiská filozofického štrukturalizmu.

7. Vývoj slovenského filozofického myslenia

Sociálno-politické názory Martina Rakovského

Prešovská škola a filozofia Jána Bayera

Osvietenstvo na Slovensku

Ján Kollár a idea slovanskej vzájomnosti

Slovenská filozofia v medzivojnovom období

B) Filozofické disciplíny

8. Morálka – špecifický spôsob osvojenia sveta. Podstata etiky ako vedy

Rôznorodosť názorov na chápanie morálky; problém mravného subjektu, analýza princípov, štruktúry a funkcií morálky.

Pluralita pohľadov na chápanie etiky; štruktúra etiky, etika v kontexte vied, typológia etiky.

9. Problém spravodlivosti v sociálnej filozofii

Aristotelov koncept spravodlivosti.

Súčasný koncept spravodlivosti.

10. Spor liberalizmu a komunitarizmu v sociálnej filozofii

Základné črty liberálneho konceptu spoločnosti.

Základné črty komunitaristického konceptu spoločnosti.

11. Obrazy človeka a jeho miesta vo svete

Archaické obrazy človeka, grécke a novoveké obrazy človeka.

12. Fenomény zmyslového a racionálneho poznania

Analýza zmyslových foriem poznania.

Analýza rozumových foriem poznania.

13. Konceptie pravdy

Klasická koncepcia pravdy.

Neklasické koncepcie pravdy.

14. Filozofia kultúry

Definovanie pojmov a vzťahy medzi nimi (kultúra, subkultúra, kontrakultúra).

Formy spolunažívania medzi kultúrami – definovanie, aplikácia na príklady.

15. Cyklické ponímanie dejín. Lineárna orientovanosť dejín. Idea pokroku vo filozofii dejín.

C) Aplikačné disciplíny

16. Podstata a význam estetickej výchovy v súčasnosti

Predmet, obsah a kategórie estetickej výchovy.

System a prostriedky estetickej výchovy.

17. Podstata a význam etickej výchovy v súčasnosti.

Výchova k prosociálnosti a jej aplikácia na rôzne oblasti života.

Spôsobilosti a postoje medziľudských vzťahov.

18. Environmentálna výchova v systéme globálneho rozvojového vzdelávania

Stratégia, ciele a metódy environmentálnej výchovy a vzdelávania na školách SR.

Koncepcia trvalo udržateľného rozvoja a environmentálna etika.

19. Občianska náuka – príprava budúceho občana v kontexte potrieb jeho začlenenia sa do praktického života spoločnosti

Analýza učebného predmetu občianska náuka z aspektu cieľov, zložiek, úloh, funkcií.

Didaktika predmetu ako pedagogická disciplína.

Analýza súčasného stavu prípravy žiaka v kontexte učebného predmetu občianska náuka. Problém občianskych kompetencií a komplexnosti v prístupe, možnosti realizácie vzťahu občianstva a politológie, religionistiky, kultúry, názorov na svet.

20. Proces transformácie slovenskom školstve v intenciách výchovy budúceho občana.

Analýza základných súčastí a požiadaviek výchovy a vzdelávania, vyplývajúcich zo zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (prepojenosť na európske požiadavky, štátny vzdelávací program, školský vzdelávací program, vzdelávacie oblasti).

Charakteristika, ciele, analýza obsahu, vzdelávacie obsahové a výkonové štandardy v učebnom predmete občianska náuka, ich komparácia na úrovni ISCED 2 a ISCED 3.

21. Príprava a koncipovanie vyučovacieho procesu v učebnom predmete občianska náuka

Organizácia výchovno-vzdelávacieho procesu, analýza jeho foriem z aspektu ich uplatniteľnosti v občianskej náuke.

Učebné plány, učebné osnovy, tematický výchovno-vzdelávací plán ako súčasť pedagogickej dokumentácie. Príprava učiteľa občianskej náuky na vyučovanie, praktická ukážka vyučovacej hodiny.

22. Podstata a miesto súvislostí medzi učebnými predmetmi, systém prierezových obsahových problémov v kontexte občianskej náuky

Podstata, klasifikácia, význam a možnosti využitia medzipredmetových súvislostí vzhľadom na učebný predmet občianska náuka. Konkretizácia uplatnenia vzťahov s akcentom na využitie druhého aprobačného predmetu.

Prierezové témy ako reflexia spoločenských problémov, analýza z hľadiska úlohy, miesta, obsahu a možností ich zakomponovania do predmetu občianska náuka.

23. Vyučovacie metódy ako prostriedok práce v procese výchovy a vzdelávania

Podstata, miesto, klasifikácia metód práce v procese vyučovania. Možnosti praktickej aplikácie vybraných metód vzhľadom na dosiahnutie stanovených cieľov v učebnom predmete občianska náuka.

Alternatívne metodické prístupy, inovačné metódy pedagogickej práce; ich úloha a miesto v občianskej náuky. Podajte návrhy ich aplikácie vzhľadom na ciele a obsahové zameranie predmetu občianska náuka.

24. Občianska náuka – učebný predmet podporujúci samostatnosť a kreativitu

Analýza projektovej metodiky ako povinnej súčasti procesu vyučovania, akcentujúca ciele, zameranosť, vnútornú výstavbu. Aplikácia projektového prístupu, jeho diferenciacia na úrovni ISCED 2, ISCED 3, témy, ich zameranie, ciele, kompatibilita s obsahom predmetu občianska náuka.

Kritické myslenie – reálna možnosť skvalitnenia edukácie v učebnom predmete občianska náuka. Podstata, trojfázový modul učenia (EUR), metódy kritického myslenia, príklady konkrétnej aplikácie.

D) Sociálno-politické, ekonomické a právne disciplíny

25. Volebný systém. Hlavné typy volebných systémov. Úloha volieb.

Charakterizujte základné typy volebných systémom a ich vplyv na podobu politického systému.

V čom spočíva úloha volieb v pluralitnom politickom systéme?

26. Systém politických strán. Typy politických strán.

Charakterizujte postavenie a úlohy politických strán v súčasnom politickom systéme.

Aké súvislosti možno identifikovať medzi systémom politických strán a volebným systémom?

27. Štát ako politická inštitúcia. Štát ako právna inštitúcia.

V akom zmysle možno hovoriť o štáte ako o politickej inštitúcii?

Ako súvisí politická moc so štátnou suverenitou?

28. Politický systém a jeho podsystemy

Charakterizujte politický systém a časti, z ktorých sa skladá.

Aké typy politických systém a na základe ktorých kritérií rozoznáva súčasná politológia.

29. Právo a morálka

Aké podoby nadobúda reflexia vzťahu práva a morálky v dejinách myslenia?
V čom tkvie podstata problému vzťahu práva a morálky?

30. Spor iustnaturalizmu a iustpozitivizmu

Hlavné charakteristiky oboch stanovísk.
Predstavitelia, základné aspekty argumentácie v prospech či v neprospech oboch stanovísk.

Predmety štátnej skúšky:

Dejiny filozofie

Filozofické disciplíny

Aplikačné disciplíny

Sociálno-politické, ekonomické a právne disciplíny